

Zet je huis en je hart open

Gastvrijheid in de optiek van christenen, joden en moslims

SAM JANSE

Abraham stond bekend als een gastvrij man die velen aan zijn tafel vroeg. Maar ter afsluiting van de maaltijd moesten ze God er wel voor danken. Als de gast dat weigerde, liet Abraham hen betalen. Ze vonden immers dat ze het voedsel van hun gastheer hadden gekregen.

Toen Abraham evenwel een oude verstokte afgodendienaar die weigerde God te danken van zijn tafel joeg, bekwam hem dat slecht. Want de Allerhoogste zelf bestrafte hem: 'Nu heb Ik deze man al zoveel jaren in zijn ongeloof verdragen en jij kunt het nog niet eens één avond met hem uithouden? Zoek de man op en vraag hem vergeving'.

Deze verhalen zijn te vinden in het boekje 'Abraham/Ibrahim. De spiritualiteit van gastvrijheid', met bijdragen van Juliëtte van Deursen, Leo Mock en Marcel Poorthuis. Het is een uitgave van de stichting Pardes, die de geestelijke erfenis van het jodendom wil bewaren en uitdragen en tegelijk ijvert voor een betere verhouding tussen de verschillende levensovertuigingen en religies, met name tussen jodendom, christendom en islam.

In dit boek wordt het thema van Abrahams gastvrijheid uitgewerkt. 'Gastvrijheid' staat hierbij niet alleen voor het openzetten van je huis voor wie brood en aandacht nodig heeft, maar ook voor de bereidheid de ander in zijn of haar andersheid te aanvaarden. Dat is de spiritualiteit van de gastvrijheid. De schrijvers willen dus twee vliegen in één klap slaan. In een tijd waarin vluchtelingen op drift zijn pleiten ze voor open huizen en open harten en tegelijk willen ze de spanning tussen de aanhangers van de verschillende religies verminderen.

Juliëtte van Deursen zet in met een buitengewoon interessante bijdrage over de onbekende, maar zeer invloedrijke Franse islamoloog, Louis Massignon. Zelf rooms-katholiek, kende hij de wereld van de islam door en door en pleitte in zijn eigen kerk voor aanvaarding van deze religie als een aparte weg die God met 'de nako-

Prikkelende bijdragen, maar waarom geen moslimtheologen aan het woord gelaten?

melingen van Ismaël' ging. Hij is van grote invloed geweest op paus Paulus VI en zo ook op het Tweede Vaticaans Concilie.

Het tweede artikel is van joodse zijde: Leo Mock put uit de rijke erfenis van de rabbijnse wijsheid waarin de gastvrijheid en openheid van Abraham tegenover de gesloten en geweld-

dadige wereld van Sodom staat. In de laatste twee bijdragen gaat Marcel Poorthuis in op respectievelijk Abrahams gastvrijheid in klassiek islamitische teksten en op de wisselwerking tussen de drie monotheïstische verhaaltradities over Abraham.

In feite komen in de laatste bijdrage alleen joodse en islamitische vertellingen over Abraham naar voren. Als het gaat om verhalen over Abrahams zoektocht naar het ware geloof, zijn martelaarschap en zijn strijd tegen de afgoden hebben christelijke vertellers er doorgaans het zwijgen toegeedaan. Dat heeft zijn reden. In de christelijke theologie paste geen Abraham die grotendeels op eigen kracht de ware God ontdekte. Hij was, conform het verhaal in Genesis, geroepen door deze God. Dat ons op dit punt zo weinig uit christelijke hoek bekend is had wel gesignaleerd en verklaard mogen worden.

Misschien is de verhouding tussen de drie abrahamitische godsdiensten toch lastiger dan de schrijvers waar willen hebben. Zo pleit het hele boek voor de 'abrahamitische oecumene'. Het woord 'oecumene' wordt doorgaans gebruikt voor de wederzijdse erkenning van kerken. In de christelijke oecumene weten de kerken zich in het wezenlijke één. Geldt dat ook voor deze Abrahamitische oecumene?

Het boekje mikt op een gastvrije samenleving en wie kan daar iets op tegen hebben? Maar wat opvalt is dat er van moslimzijde geen bijdrage aan deze bundel is geleverd. Vonden de samenstellers dat niet nodig? Lukte het niet om moslimtheologen erbij te betrekken? Vooral met het oog op de actualiteit was het leerzaam geweest om van moslims te horen wat volgens hen van een gastheer en wat van de gasten verwacht mag worden.

Juliëtte van Deursen, Leo Mock en Marcel Poorthuis: Abraham / Ibrahim. De spiritualiteit van gastvrijheid Pardes; 91 blz. € 12,50

Syrische vluchtlinge in de bus in Hongarije.

FOTO DJORDJE SAVIC / EPA